

€ 1,00

VERENIGING VOOR BELANGENBEHARTIGING VAN HOOGBEGAAFDEN IN ONDERWIJS EN ONTWIKKELING

POSTBUS 32015 2303 DA LEIDEN POSTBANK 7227425 KVK LEIDEN 40448421 TEL 023-5479784
E-MAIL: INFO@HINTNOORDZUIDHOLLAND.NL INTERNET: WWW.HINTNOORDZUIDHOLLAND.NL

Hoogbegaafdheid

Franz Mönks

Lezingverslagen

Hoogbegaafdheid

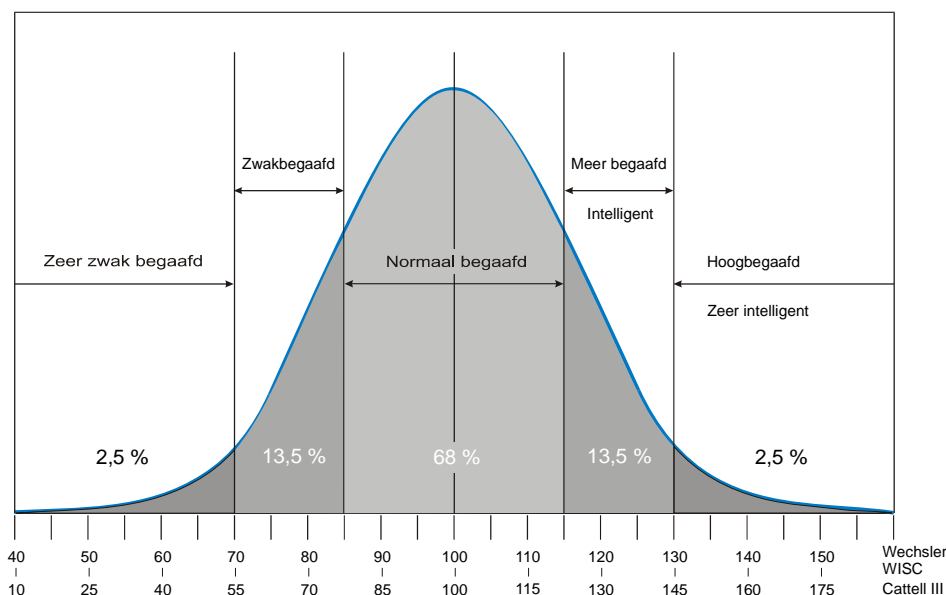
Volgens dhr. Mönks bestaan er nog altijd mythen rond het hoogbegaafde kind:

- ze hebben geen hulp nodig.
- ze komen vanzelf wel tot hun recht op school.
- ze vinden hun weg vanzelf (ook in de maatschappij).
- ze hebben weinig slaap nodig.

Daar tegenover stelde hij de volgende feiten:

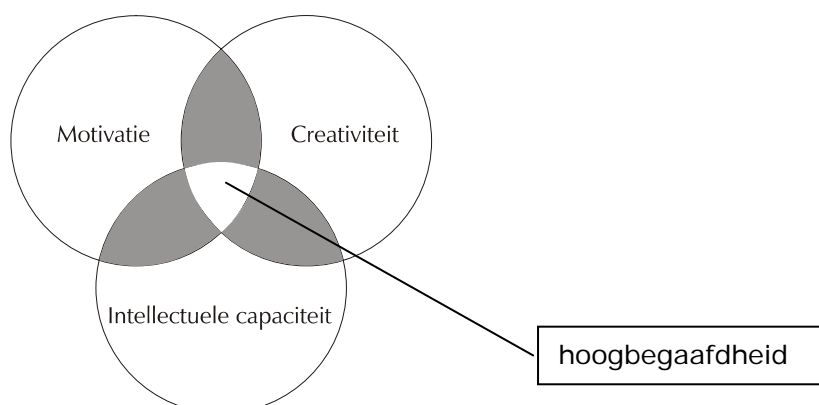
- 10 % van de kinderen op de basisschool is hoog tot zeer begaafd.
- curriculum is gemaakt voor de overige 90 %.
- de begeleiding van deze kinderen op scholen is nog niet vergevorderd.

De curve van Gauss laat zien, welk percentage personen een bepaald IQ hebben.

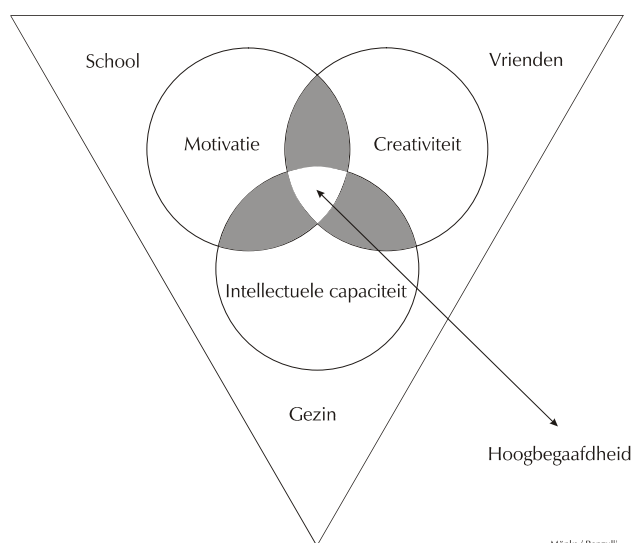

Met deze grafiek is de koppeling hoogbegaafd/IQ gemaakt. Volgens dhr. Mönks is er voor de kinderen met het gemiddelde IQ van 100 wel voldoende lesstof aanwezig maar voor de groep die boven of ver boven het gemiddelde zit, is er weinig of zelfs geen lesstof om goed te kunnen begeleiden.

Hoogbegaafdheid is een oud vraagstuk. Ene Binet (1857-1911) had reeds een test om hoogbegaafden te kunnen (h)erkennen. Lewis Truman (1877-1956) startte het langstlopende onderzoek naar de sociale en emotionele ontwikkeling van hoogbegaafden. Daarbij wordt gekeken naar hoe ze zich ontwikkelen en welke factoren daarbij een belangrijke rol spelen. William Stern (1871-1938) bedacht dat een hoge intelligentie niet alles is. Hij kwam tot de conclusie dat ook doorzettingsvermogen en creativiteit van belang zijn. Dit deed Renzulli er toe komen om, na diverse onderzoeken, uit te komen op het naar hem genoemde model.

Dhr. Mönks kwam met dhr. Renzulli in gesprek en deelde hem mee dat hij zijn model niet volledig vond. Hij kwam tot het volgende model:

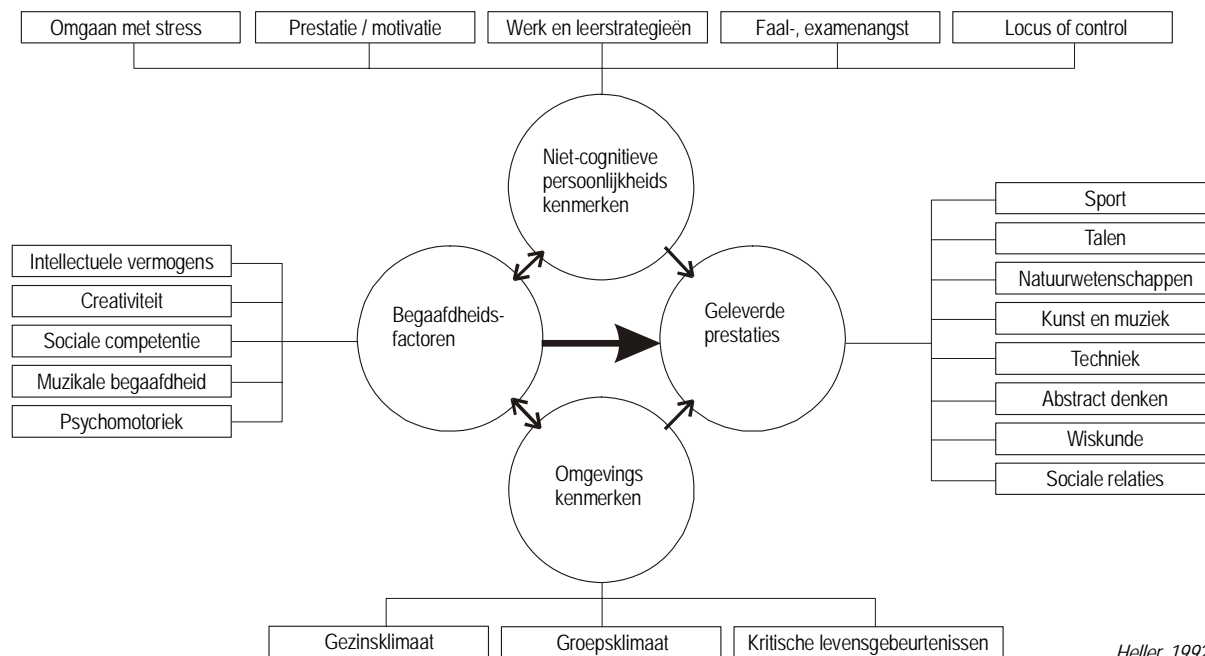
Mönks / Renzulli

Model van Mönks

Opmerking t.a.v. de Peer-groep: kinderen zoeken graag naar hun gelijken. Summercamps in de VS en Sommerschule in Duitsland komen tegemoet aan die wensen. Kinderen bemerken dan dat er gelijken bestaan. Dit is heel belangrijk voor de vorming van de kinderen, want zij weten dat ze niet alleen zijn.

Op de vraag wat er bedoeld wordt met creativiteit in het model van Mönks, antwoordde deze: "Het omgaan met...", en dus niet de kunstzinnige creativiteit.

Model van Heller:

Het model van Gardner:

Gardner deelde de mensen in naar een zevental vormen van intelligenties en koppelde daar dan ook gelijk een voorbeeld aan.

▪ Linguïstische intelligentie	Voorbeeld: Chomsky
▪ Logisch-mathematische intelligentie	Voorbeeld: Einstein
▪ Ruimtelijke intelligentie	Voorbeeld: Picasso
▪ Muzikale intelligentie	Voorbeeld: Mozart
▪ Lichamelijk-kinesthetische intelligentie	Voorbeeld: Hans van Manen
▪ Intra-persoonlijke intelligentie	Voorbeeld: Mahatma Gandhi
▪ Inter-persoonlijke intelligentie	Voorbeeld: Freud

In Nijmegen zijn bij het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek van maart 1988 tot 1994 581 kinderen onderzocht. Aan de hand van een grafiek liet dhr. Mönks zien dat de grootste groep zich bevindt in de basisschoolleeftijd. De meest gestelde vragen van ouders, die met hun kind een uitgebreid (hele dag) of minder uitgebreid (halve dag) onderzoek komen doen, is: "Doen we het wel goed?" Van de 581 kinderen waren er 171 meisjes en 410 jongens. Dhr. Mönks waarschuwde met klem voor de verkeerde conclusie dat jongens dus intelligenter zouden zijn dan meisjes. Dhr. Mönks had als verklaring dat meisjes vaker het gedrag vertoonden van de aanpassing en (triest genoeg) dat ouders het vaak voor een jongen belangrijker vinden als ze op school goed presteren, dan bij meisjes.

Van een 5-jarig meisje liet dhr. Mönks een aantal tekeningen zien van mensbeelden. Frappant was het verschil in de tekeningen welke het meisje thuis en op school maakte. Gevraagd naar de reden, antwoordde het meisje dat haar buurmeisje op school ook zo teken-

de. Dat de tekeningen die het meisje op school maakte qua ontwikkeling een beeld gaven die geen recht deden aan haar werkelijke ontwikkeling (dus de tekening thuis), moge duidelijk zijn.

Dhr. Mönks verklaarde e.e.a. aan het feit dat hoogbegaafde kinderen de neiging hebben tot aanpassing en meisjes doen dat in het bijzonder. Het gevolg hiervan is weer dat er regelmatig ondergepresteerd wordt.

Toen dhr. Mönks een sheet liet zien van een hoogbegaafde jongen die het gedicht "De Bontdrager" had geschreven, was hiermee aangetoond dat er meerdere soorten hoogbegaafdheid bestaan. Tot slot van zijn inleiding resumeerde dhr. Mönks dat hoogbegaafden zich niet altijd harmonieus ontwikkelen en dat er grote neiging bestaat tot onderpresteren vanwege het niet op willen vallen.

Hoogbegaafd met vallen en opstaan

De film gaat over een jongen (Jos) en een meisje (Yvonne). Jos en Yvonne (die op dit moment astronomie respectievelijk scheikunde studeren) hebben een tamelijk vervelende basisschooltijd gehad. Dit uitte zich bij Jos in onaangepast gedrag en bij Yvonne in ziek worden (buikpijn).

Het was duidelijk dat de omgeving deze kinderen niet goed begreep. Dit gold zowel voor de thuissituatie als de schoolsituatie.

Yvonne

Yvonne vertoonde al vroeg een aantal kenmerken van hoogbegaafdheid:

- ze kon al vroeg praten
- de voor haar leeftijd ontwikkelde puzzels waren al snel te eenvoudig
- ze ging al snel de competitie aan met haar oudere zus over wie het slimst was
- ze was heel ondernemend
- ze wilde en kon al vroeg lezen

Vanwege haar hoogbegaafdheid stuitte ze ook al snel op beperkingen. Soms wilde ze dingen doen, die ze nog helemaal niet kon. Het gevolg van deze frustraties was:

- buikklachten
- het zich niet op haar plaats voelen in de groep op school
- het feit dat haar ouders het ook niet meer wisten

Vaak kwam Yvonne boos thuis van school. Simpel vanwege het feit dat het te eenvoudig was. De leerkracht die daarop werd aangesproken, kon niet anders mededelen dan dat Yvonne meestal net binnen de tijd haar werk inleverde en dat niets er op duidde dat ze het zo goed en vooral snel kon. Dat dit een duidelijk geval was van "aanpassing" had de leerkracht, gezien het tijdsbeeld, moeilijk kunnen weten.

Uiteindelijk kwamen de ouders op advies van de huisarts bij het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek terecht. Hier adviseerde men uiteindelijk: klas overslaan.

Dit bleek qua leren een goede keus, maar qua sociaal-emotionele beleving wat minder gelukkig. De rest van haar basisschooltijd werd Yvonne gepest. Nadat Yvonne van de basisschool naar het gymnasium ging, veranderde dit voor haar in positieve zin. Ze kwam in aanraking met gelijkgestemden en de school die ze uitgekozen had, bood naast het reguliere leerpakket nog een aantal extra vakken. Yvonne vond dit heel prettig ondanks het feit dat deze school een half uur verder fietsen was dan de dichtstbijzijnde.

Jos

Jos was op de kleuterschool erg opstandig. De leerkracht, die het aanvankelijk als een uitdaging zag om hem in het gareel te krijgen, vond het uiteindelijk een groot probleem. Omdat ook het broertje van Jos een "lastig" kind was (en dan die twee samen!!), durfde de moeder zich niet vaak met hen te vertonen. De kleuterschool schakelde vervolgens de

Schooladviesdienst in die Jos testte en hem een hersenbeschadiging toekende (MBD). Jos werd verwezen naar een school voor kinderen met Leer- en Opvoedingsmoeilijkheden (LOM). Van daaruit werd Jos zelfs doorverwezen naar een school voor Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen (ZMOK).

Na een verhuizing hebben de ouders van Jos hem toch naar een reguliere basisschool gedaan, omdat ze vonden dat hij daar toch beter op zijn plaats zou zijn. Deze school, of eigenlijk: de leerkracht van Jos, onderkende op een gegeven moment de slimheid van Jos. Dat kwam na een meer dan fantastische spreekbeurt over ruimtevaart. Vanaf dat moment was er, zowel bij de leerkracht als bij de kinderen in de groep van Jos, de acceptatie. Hierdoor kwam Jos uit zijn isolement. Hij ging kinderen helpen, ontdekte het spelen met anderen en had geen ruzie meer met medeleerlingen. De school, c.q. de leerkracht, durfde te differentiëren en te individualiseren.

Ook Jos ging van de basisschool naar een gymnasium waar je naast het reguliere vakkenpakket een extra pakket aangeboden krijgt.

Na dit happy end voor zowel Yvonne als Jos werd aan dhr. Mönks de vraag gesteld of het zijn ervaring was dat de meeste hoogbegaafden in problemen komen. Dhr. Mönks gaf hier niet duidelijk een antwoord op. Toen de vragensteller wat specifieker werd en vroeg welk percentage er uitvalt, gaf dhr. Mönks de mededeling dat 40% tot 50% niet onderkend wordt als zijnde hoogbegaafd of problemen ondervindt.

Een verhaal als voorbeeld

Het onrecht van de verkeerd begrepen gelijke kansen

of

Niets is onrechtvaardiger dan gelijke behandeling van ongelijken.

Op een dag besloten de dieren dat ze iets moesten ondernemen om beter tegen de toekomst opgewassen te zijn en ze stichtten een school. Ze voerden een leerplan in voor lichamelijke oefeningen, met de vakken lopen, klimmen, zwemmen en vliegen en ze besloten (omdat dat overzichtelijker was), dat ieder dier aan elk vak moest deelnemen. De eend was een uitstekende leerling bij de zwemles, zelfs beter dan haar leraar, haalde tevredenstellende cijfers bij het vliegen, maar was zwak in lopen. Omdat ze bij het lopen zo langzaam was, moest ze vaak nablijven en ook het zwemmen opgeven om het lopen te oefenen. Dat duurde zo voort, totdat haar zwemvliezen versleten waren en ze nog maar een middelmatige zwemster was. Middelmatigheid werd echter door de school geaccepteerd, zodat niemand zich er bezorgd over maakte, op de eend na.

De haas was aanvankelijk de beste van de klas bij het lopen, maar raakte overspannen, omdat hij voor het zwemmen zoveel bijles moest nemen.

Het eekhoortje was uitstekend bij het klimmen, tot hij door de vliegles totaal gefrustreerd raakte. Volgens de leraar moest hij steeds vanaf de grond naar boven starten, in plaats van vanaf de boomtop naar beneden.

Door al die inspanning werd het eekhoortje uiteindelijk mank en kreeg nog maar een zes voor klimmen en een vijf voor lopen.

De adelaar was een zorgenkind en werd streng aangepakt. Bij het klimmen was hij steeds als eerste in de boom, maar hij volhardde wel hardnekkig in zijn eigen methode om boven te komen. Aan het einde van het schooljaar had een niet helemaal gewone aal, die buitengewoon goed zwemmen en ook een beetje lopen, klimmen en vliegen kon, het beste gemiddelde cijfer en mocht op het slotfeest de afscheidsrede houden.

(G.A Raevis in: Newsletter of the National Association for Gifted Children, April 1982.)

Vraag: Waarom scoort bij de WISC-R test het onderdeel begrijpen zo vaak zo laag?

Antwoord: Dit is vaak het gevolg van intellectuele luiheid.

Vraag: Waarom scoren meisjes zo vaak laag?

Antwoord: Meisjes vinden het belangrijker om geaccepteerd te worden dan om goed te scoren.

Vraag: Hoe verhoudt het overslaan van een groep zich tot de sociaal-emotionele ontwikkeling?

Antwoord: Overslaan is niet erg, mits de school er achter staat, de ouders er achter staan en last but not least: mits het kind er achter staat. Is dit niet het geval, dan is de kans op self-fulfilling prophecy aanwezig.

Vraag: Hoe moet ik er nou als leerkracht mee omgaan, als blijkt dat de cognitieve ontwikkeling goed gaat, maar de rest uitvalt?

Antwoord: Dan is er iets goed fout gegaan. Nader onderzoek is gewenst.

Vraag: Als nou blijkt dat het kind wel goed opgevangen wordt is het dan nodig dat het ook nog eens getest wordt?

Antwoord: Niet persé noodzakelijk. Alleen testen bij twijfel.

Vraag: Wordt er bij het centrum voor begaafdheidsonderzoek ook vervolgonderzoek gedaan?

Antwoord: Alleen in de vorm van scripties en proefschriften.

Vraag: Bestaat er verband tussen hoogbegaafdheid en erfelijkheid?

Antwoord: Het bestaat, maar is niet vanzelfsprekend.